

Yttrande

Datum	Diarienummer
2025-11-27	4.3.3-2509-1300 och 4.3.3-2509-1301

Er beteckning
LI2025/01587

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026 – 2037 samt på Trafikverkets rapport om stöd till investeringar i ombordutrustning för ERTMS. SGI:s yttrande avser den nationella planen.

SGI är en förvaltningsmyndighet som arbetar för ett säkert, effektivt och hållbart byggande och ett hållbart användande av mark och naturresurser. Vår verksamhet omfattar bland annat förebyggande arbete mot ras, skred och erosion, klimatanpassning av byggd miljö och infrastruktur, effektivisering av markbyggnad, samt teknikutveckling inom efterbehandling av förorenade områden. SGI bedriver även forskning och utveckling inom dessa områden.

SGI:s synpunkter

SGI ser positivt på att klimatanpassning, robusthet och riskreducering ges en tydlig och konkret roll i planeringen av transportinfrastrukturen. Att särskilda medel avsätts till riskreducerande åtgärder inom vägunderhåll, vidmakthållande av järnväg och trimningsåtgärder samt att forsknings- och innovationsarbetet förstärks är viktiga steg mot ett mer resilient transportsystem.

Klimatanpassning

SGI anser att Trafikverkets ökade fokus på klimatanpassning är väl motiverat och i linje med samhällets behov. Särskilt positivt är att klimatanpassning integreras i både väg- och järnvägsnätet, och att satsningar på riskreducerande åtgärder lyfts fram som en egen del i planen. För att klimatanpassningsarbetet ska ge långsiktigt hållbara resultat anser SGI att följande aspekter är av särskild betydelse:

- att riskidentifiering och riskreducering inom infrastrukturens geotekniska delar genomförs systematiskt och baseras på uppdaterade prognosticerade framtida klimatlaster såsom förändringar i nederbörd, vattennivåer, vattenflöden, grundvattenförhållanden och temperaturer.
- att nationella metoder och vägledningar för geoteknisk riskhantering utvecklas kopplat till klimatanpassning.
- att erfarenheter från genomförda klimatanpassningsåtgärder samlas, systematiseras och återförs till planering och regelverk.
- att planerade åtgärder omfattar övervakning av mark- och grundvattennivåer samt systematiska analyser av stabilitet, bärförmåga, erosion och sättningsrisker hos transportinfrastruktur i relation till framtida klimatförändringar.

Yttrande**Datum**

2025-11-27

Diarienummer4.3.3-2509-1300 och
4.3.3-2509-1301

- att Trafikverket säkerställer att klimatlaster beaktas i projekteringsregler för både nybyggnad och vidmakthållande av befintlig transportinfrastruktur.
- att naturbaserade lösningar (NBS) prövas där sådana är lämpliga, till exempel åtgärder för erosion, översvämningsskydd och markvattensreglering. NBS kombineras lämpligen med geotekniska förstärkningsåtgärder där det krävs.

Minskad klimatpåverkan

Trafikverket bedömer att planen bidrar till förutsättningarna för klimatomställningen, men att den i sig inte är tillräcklig för att Sverige ska nå de långsiktiga klimatmålen. SGI vill särskilt lyfta behovet av ökad forskning och vägledning kring klimatpåverkan från markarbeten och grundläggning, inklusive hur val av grundläggningsmetoder, materialåtervinning och optimerad masshantering kan minska utsläppen.

Data

SGI delar bedömningen att Trafikverket har en viktig roll för att påskynda utveckling av digitalisering och automatisering i transportsystemet. En förutsättning för digitalisering och utveckling av AI är tillgång till strukturerade och kvalitetssäkrade data. Stora mängder data genereras inom transportområdet, vilka i sin tur kan nyttjas i andra samhällsprocesser. Trafikverket är en viktig aktör som producent, konsument och förvaltare av data. SGI saknar beskrivningar av:

- Trafikverkets roll i det framtida informationsekosystemet.
- Trafikverkets planering att möjliggöra interoperabel datadelning på ett säkert och integritetsskyddande sätt. Det handlar om olika typer av data: geodata och informationsmängder kopplat till väg- och järnvägsplaner, kostnader, navigation, trafikledning, forskningsdata, etc. Den tekniska utvecklingen inom AI och datadrivna processer är snabb och Trafikverket har en viktig roll att fylla.

Forskning, innovation och kunskapsutveckling

SGI tillstyrker Trafikverkets fortsatta satsningar på forskning och innovation. SGI vill betona följande:

- För att möta framtidens behov av robust infrastruktur behöver FoI-arbetet omfatta geoteknik, markstabilitet, klimatanpassning och materialåtervinning.
- SGI ser ett fortsatt stort värde i branschprogrammet BIG (Branschsamverkan i Grunden), som leds av Trafikverket och som har visat goda resultat när det gäller kostnadseffektivitet och kunskapsspridning inom grundläggning.
- Trafikverkets ambition att stärka arbetet med systemdemonstrationer och implementering av FoI-resultat är positiv. Det bidrar till att ny kunskap och nya metoder snabbare når projektering och upphandling.
- SGI ser positivt på Trafikverkets ökade satsningar på trimningsåtgärder. Dessa åtgärder är viktiga verktyg för att snabbt genomföra förbättringar i befintlig infrastruktur och för att testa och införa nya tekniska lösningar och forskningsresultat, exempelvis inom släntstabilisering, erosionsskydd, dränering och andra klimatanpassningsåtgärder.
- Öppen vetenskap är viktigt för innovation och uppbyggnad av kunskap. SGI föreslår därför att delning av forskningsdata (öppet repositorium) blir en del i Trafikverkets satsning på forskning och innovation.

Yttrande**Datum**

2025-11-27

Diarienummer

4.3.3-2509-1300 och

4.3.3-2509-1301

Beslut i detta ärende har fattats av Johan Anderberg efter föredragning av forskningssamordnare Christel Carlsson. I ärendets slutliga handläggning har även David Bendz och Bo Vesterberg deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Johan Anderberg

Christel Carlsson